

føles uvant. I calcaneus- og navicularefrakturer, blant annet, er c-en beholdt.

Akut ortopedi er godt illustrert med bra tegninger.

De viktigste akutte sykdommer og skader i muskel- og skjelettsystemet er omtalt.

Siden utgivelsen kun omfatter 170 sider, må omtalen av de enkelte tilstander og skader nødvendigvis bli kort. Av en oppslagsbok for akuttmottak kunne man ønsket seg mer vektlegging av undersøkelsesmetoder. Differensialdiagnoser er mangelvare, og komplikasjoner altfor lite omtalt.

De to siste kapitlene er viet henholdsvis lokalanestesi og gipsingsteknikker. Særlig det siste er oversiktlig, gir gode råd og har gode illustrasjoner.

Alt i alt er dette en grei, kortfattet oversikt over den akutte ortopedien – helt klart rask og lettfattelig informasjon for helsearbeidere som ønsker og trenger en oversikt over denne delen av medisinen. Men den er for kortfattet til at den kan anbefales som oppslagsbok i norske akuttmottak.

Norvald Langeland

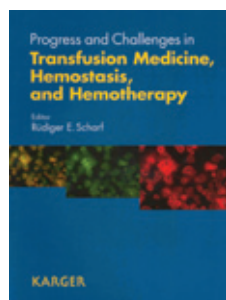
Norsk Pasientskadeerstatning
Oslo

Transfusjonsmedisin og immunhematologi

Scharf RE, red.

Progress and challenges in transfusion medicine, hemostasis, and hemotherapy

407 s, tab, ill. Basel: Karger, 2008. Pris CHF 95
ISBN 978-3-8055-8659-7



De forskjellige kapitlene er forfattet av plenumsfor- dragsholdere og «state of the art»-symposiumtalere ved felleskon- gressen i 2008 for the German Society for Transfusion Medicine and Immunhematology,

the Interdisciplinary European Society for Hemapheresis og Société Française de Transfusion Sanguine. Det hele innledes av et kapittel der man drøfter økt sikkerhet ved implementering av optimalisert teaminterak- sjon, basert på erfaringer fra flyfart. Deretter følger et kapittel om status for allogen hema- topoetisk stamcelletransplantasjon. Resten er inndelt i seksjoner som tar for seg trombo- genese, interaksjon mellom hemostase og immunsystem, immunmodulering og tera- peutisk aferese, sirkulerende blodstamceller og in vitro-produksjon av erytrocytter og trombocytter, genteknologiske metoder i immunhematologi, trombocytter og smitte- stoffer, diagnose og behandling av blød-

ningsforstyrrelser, genetisk forskning og utfordringer ved trombofili og celleterapeu- tiske nyvinninger, inklusive bruk av dendrit- tiske celler, embryonale multipotente stam- celler og mesenkymale stamceller. Så følger et noe svakt kapittel om problemene ved hemostasemonitort hemoterapi, før det hele avsluttes med en bredere drøfting av virkningen demografiske endringer kan få for blodgivertilgangen. Kapitlene er forfattet av eksperter innen de respektive felter, med redaktøren som fagvurderer, og holder gjen- nomgående en god standard.

Bjarte Gees Solheim
Oslo

Multipel sklerose-atlas

Verdens helseorganisasjon

Atlas multiple sclerosis resources in the world 2008

51 s, ill. Genève: WHO, 2008. Pris CHF 20
ISBN 978-92-4-156375-8



Dette atlaset er utgitt av WHO i samarbeid med den internasjonale føderasjonen av multipel sklerose- forbund. Denne sykdommen er en av de vanligste årsaker til uførhet hos unge voksne, og målet med

atlasen er å gi en oppdatert oversikt over forekomst og fordeling av tilgjengelige utrednings- og behandlingsressurser i verden. Dataene i atlasen er basert på svar på et spørreskjema mottatt fra 112 av WHO's 193 medlemsland, men i 67 av disse er det kun én enkelt person som har svart og det hersker usikkerhet om grunnlaget for dataene. For flere av temaene er det igjen bare en del av landene som har svart. Utgi- verne presiserer også at datagrunnlaget varierer og at en del data kan være gamle.

Dataene er fremstilt i form av verdenskart med fargekoder. I tillegg er de gitt i tredimensjonale skråstilte søylediagrammer som ser fancy ut, men er vanskelige å lese. Noen data er også gitt i teksten, og her er det inkonsekvenser i desimalbruken – én desimal i brøteksten og to i figurteksten gir lite mening når dataene generelt er ganske omtrentlige. Hvert tema avsluttes med et lite avsnitt der man oppsummerer situasjonen i verden og forsøker å gi noen føringer for utjevning av forskjellene.

For mange av temaene finnes det gode oversiktsartikler som er mer oppdatert enn denne utgivelsen. For andre temaer er data- grunnlaget så begrenset eller så uklart fun- dert at man ikke kan benytte atlasen til annet

enn synsing. Siden det nettopp er synsing man skal erstatte med dette atlasen, er det veldig synd at man ikke har nedlagt et større arbeid i å kvalitetssikre grunnlagsdataene. En del overraskende mangler forekommer også – eksempelvis at man ikke har opplysninger om antall nevrologer i Sverige og at data om kjønnsforskjeller i forekomsten av multipel sklerose ikke er oppdatert. Atlasen viser at det er forskjeller i utrednings- og behandlingstilbud mellom rike og fattige land, men det er knapt noen overras- kelse. Bakerst er det en liste over hvem som har levert data fra de ulike landene, men en referanseliste mangler fullstendig.

Hvem er dette atlasen laget for? For oss som jobber mye med multipel sklerose bringer det ikke noe nytt. For andre som ønsker seg en oversikt over sykdommen og ressurser kan det gi en innføring, men det finnes annen informasjon som er bedre kva- litetssikret.

Elisabeth Gulowsen Celius

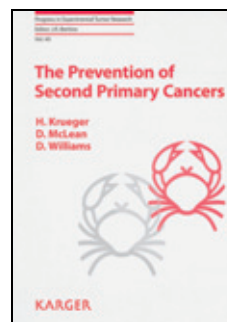
Nevrologisk avdeling
Oslo universitetssykehus, Ullevål

Oversiktlig om sekundærcancere

Krueger H, McLean D, Williams D.

The prevention of second primary cancers

A resource for clinicians and health managers.
147 s, tab, ill. Basel: Karger, 2008. Pris CHF 218
ISBN 978-3-8055-8497-5



En «second pri- mary cancer» (SPC) er en ny primær kreft- sykdom som opp- står hos en person som tidligere har hatt kreft i annet organ eller vevs- type. Nyere behandling har ført til signifikant bedre

overlevelse ved mange krefttyper de siste 30 år, noe som har gjort langtidsoppfølging av kreftpasienter til et nytt og viktig område innen medisinen. Kreftoverlevelse risikerer ikke bare residiv eller tilbakefall av den pri- mære kreftsykdommen, de har også økt risiko for å utvikle ny malignitet.

Denne monografien gir en oversikt over nåværende litteratur og forskning på sekun- dære kreftsykdommer. Målsettingen er å gi en forståelse av det epidemiologiske aspektet og den økte insidensen, identifisere etiologiske faktorer og å veilede med hen- blikk på preventive tiltak som kan redusere byrden av sekundærkreft, både for individet selv og på populasjonsnivå.

Først er det en oversikt over emnet, med definisjon av begrepet og presentasjon av

epidemiologiske og etiologiske aspekter. Viktigheten av sekundærkreft diskuteres også før forfatterne gir en god presentasjon av metoder, med styrker og begrensninger. De forskjellige primærcancerne gjennomgås for seg i egne kapitler med god tabellmessig oversikt over risiko for utvikling av ulike sekundære kreftsykdommer (ratio av observert cancerinsidens hos kreftoverlevende sammenliknet med forventet forekomst i normalpopulasjonen) i forskjellige observasjonsperioder etter primærcanceren. Faktorer som kan forklare økte insidenser diskuteres også kortfattet, med tanke på felles etiologi for primær- og sekundærsykdommen samt livsstils- og behandlingsmessige årsaker. Kreft hos barn omhandles i eget kapittel. Det beskrives som et av de viktigste områdene, både med tanke på lang levetid etter primærcanceren og høye insidenser av enkelte sekundære kreftdiagnoser, noe som gjør dette til et dominerende felt innenfor forskningen. Hvert kapittel avsluttes med litteraturreferanser.

Til slutt er det en oppsummering og et eget kapittel om helseprioriteringer på populasjonsnivå, med oppfølgingsprogrammer og preventive tiltak.

Alt i alt er dette en lettlest tekst som gir god oversikt over sekundærkreft etter ulike primære krefttyper. Tabellene øker lesbarheten, og *The prevention of second primary cancers* kan også fungere som oppslagsverk. Den er egnet for både allmennleger og dem som jobber innenfor onkologi, kan hende også for studenter.

Henriette Magelssen
Kreftklinikken
Radiumhospitalet

Laparoskopisk kirurgi – didaktisk og dyrt atlas med dobbel DVD

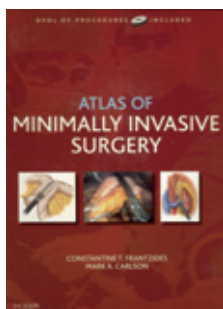
Frantzides CT, Carlson MA, red.

Atlas of minimally invasive surgery

264 s, tab, ill, 2 DVD. Philadelphia,

PA: Saunders Elsevier, 2008. Pris EUR 180

ISBN 978-1-4160-4108-5



Redaktørene av dette atlaset fremhever at de har gjort et forsøk på å samle de vanligste minimalt invasive prosedyrene som er inkludert i det videre begrepet «generell kirurgi» i én tekst pluss instruksjonsvi-

deer på to DVD-er. Dette er en «how I do it» hvor de 43 inviterte forfatterne har fått

fortelle hvordan de foretrekker å utføre en gitt prosedyre, alt fra laparoskopisk galleoperasjon og appendektomi til laparoskopisk pancreasreseksjon og binyreinnngrep. Noen av dem er kjente ressurspersoner innen laparoskopisk kirurgi. Dette er ikke ment å være en vitenskapelig kunnskapsbasert tekst – noe som også fremgår av de ulike kapitlene, som hvert følges av et lite knippe referanser. Det fremgår heller ikke om målgruppen er nybegynnere eller eksperter innen laparoskopisk kirurgi. Man må derfor anta at dette er for den «interesserte», uavhengig av nivå. Enkelte av temaene er likevel utvilsomt best egnet for dem med avansert kunnskap og erfaringsnivå på området.

Kapittelinnstillingen er ordnet etter anatomisk område (oesophagus, magesekk, tynntarm, kolorektalområdet, det hepatobiliære, pancreas og milt og nyrer og binyrer) og avsluttes med to om henholdsvis hernier og generelle emner. I sistnevnte beskrives anestesi, bruk av diverse laparoskopisk utstyr og tentative komplikasjoner til laparoskopisk kirurgi – dette kunne med fordel vært det innledende.

Atlasen er rikt illustrert med flotte fargetegninger av særdeles høy kvalitet. Imidlertid kunne man forvente mer trinn-for-trinn-illustrering. Noe av dette bøtes naturlig nok på i de to medfølgende DVD-ene, der det er redigerte utdrag av samtlige prosedyrer. Enkelte av kapitlene er relativt tynne både på tekst og illustrasjon. For eksempel er kapitlet forfattet av ressurspersonen Antonio Lacy om laparoskopisk lav fremre og abdominoperineal reseksjon kun på fire sider, hvorav det meste av teksten ikke er operasjonstekniske beskrivelser og illustrasjonene er begrenset til pasientleie og trokarplussing.

En del av tilnærmingene er nok ikke representative for hvordan utførelsen er i daglig norsk kirurgi. Eksempelvis demonstreres rutinebruk av Endo-GIA-stifter for avsetting av appendix ved en (relativt blek) appendisitt, mens bruk av endoslynger beskrives som et alternativ i teksten.

Totalt er dette en utgivelse med mange fine bilder og gode illustrasjoner samt interessante videodemonstrasjoner av en rekke laparoskopiske prosedyrer. Prisen (rundt 1 800 kroner) trekker imidlertid ned når man har tilgang til gratis demonstrasjonsvideoer av tilsvarende format på lett tilgjengelige nettsteder (f.eks. www.web-surg.com). For den som har penger til overs og er interessert i laparoskopisk kirurgi, kan den være et nyttig supplement.

Kjetil Søreide
Kirurgisk avdeling
Stavanger universitetssjukehus

Fullstendig om acetylsalisylsyre

Schrör K.

Acetylsalicylic acid

376 s, tab, ill. Oxford: Wiley-Blackwell, 2008.

Pris GBP 45

ISBN 978-3-527-32109-4

Acetylsalisylsyre er et mer enn hundre år gammelt medikament som stadig har fått økt anvendelse. Helt frem til de siste tiårene har det fått nye indikasjonsområder. Det er sjelden at ett enkelt medikament blir tema for en egen bok, men acetylsalisylsyre er og forblir en fascinerende substans. Den er beregnet på kliniskere, farmakologer og basalforskere. Spennvidden i stoffet er imponerende. Det er bemerkelsesverdig at teksten er skrevet av bare én person, professor Karsten Schrör, som har vært aktiv forsker innen områdene prostaglandinmetabolisme, blodplatefunksjon og koagulasjonssystemet.

Først er det en informativ historikk, videre behandles basalfarmakologi, medikamentsikkerhet og toksikologi, før klinisk anvendelse drøftes. Omtalen av acetylsalisylsyre som behandling både ved tromboemboliske (kardiovaskulære) sykdommer og ved smertetilstander, feber og inflammatoriske sykdommer er oppdatert, og det er en bred redegjørelse for kliniske studier. Mulige nye anvendelsesområder – som forebygging av kolorektal kreft og Alzheimers sykdom – har vært i søkelyset i de senere år, og foreliggende dokumentasjon refereres og drøftes. Litteraturlisten inneholder vel 700 referanser.

Acetylsalicylic acid er oversiktlig, lett å orientere seg i og er utstyrt med velvalgte og informative illustrasjoner.

Man kunne frykte at en så omfattende utgivelse, skrevet av bare en person, kunne få slagside og ikke ha tilstrekkelig kritisk tilnærming til alle områdene som berøres. Dette er ikke tilfellet, den fremstår som balansert, med veloverveide drøftinger.

Den er egnet både som generell lærebok og som referansebok for lesere med ulike interessefelt i forhold til acetylsalisylsyre. Det er lett å søke spesifikk informasjon i aktuelle kapitler, og også lett å supplere opplysningene med stoff fra andre eller fra tilstøtende områder. Eksempelvis kan en som vil innhente klinisk informasjon, også få grei adgang til kunnskap om basalfarmakologiske prinsipper.

Professor Schrör fortjener ros for denne utgivelsen, som er det første komplette oppslagsverket om acetylsalisylsyre. Det er en fornøyelse å lese og slå opp i *Acetylsalicylic acid*, og mange vil helt sikkert ha glede av å ha den lett tilgjengelig.

Åsmund Reikvam
Institutt for farmakoterapi
Universitetet i Oslo